

Literatür tarama ve kaynaklara ulaşım

Conducting literature reviews and accessing academic sources

Oğuzhan Pekince, Emrah Cevat Ercan

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Konya Şehir Hastanesi, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği, Konya

Bilimsel araştırma, temelde mevcut literatürün kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına dayanır. Araştırma süreci; önceki çalışmalarla harmanlanmış bir hipotezin formüle edilmesiyle başlar, teorik ve ampirik emsallerle uyumlu bir metodolojinin geliştirilmesiyle devam eder ve elde edilen bulguların mevcut bilgi birikimi bağlamında yorumlanmasıyla tamamlanır. Bu nedenle, literatüre hâkimiyet ve literatürle eleştirel bir etkileşim kurabilme yetisi, akademik açıdan özgün ve titizlikle hazırlanmış bir çalışmanın temel bileşenleri arasında yer alır. Sistematik ve iyi yapılandırılmış bir literatür taraması yapmak, yalnızca araştırma sürecinin ön hazırlığı değil, aynı zamanda çalışmanın yönünü, geçerliliğini ve güvenilirliğini belirleyen kritik bir adımdır. Uygun veri tabanları, arama stratejileri ve kaynak yönetim araçlarının etkin kullanımı, araştırmacının literatürdeki boşlukları tanımlamasını, gereksiz tekrarları önlemesini ve çalışmasını akademik söylem içinde anlamlı bir biçimde konumlandırmasını sağlar. Buna karşın, yetersiz veya yüzeysel gerçekleştirilen bir literatür taraması; araştırmacının yanlış yönlendirilmesine, mevcut çalışmaların tekrarlanmasına, bulguların bağlamından kopuk sunulmasına ve hatta kasıtlı intihal gibi etik sorunlara yol açabilir. Bu derleme yazı, etkili bir literatür taramasının nasıl yapılması gerektiğine ve güvenilir akademik kaynaklara nasıl erişilebileceğine ilişkin pratik bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar sözcükler: literatür taraması; akademik araştırma; hipotez geliştirme; bilimsel yazım; etik yayıncılık

Scientific research fundamentally relies on a comprehensive understanding of the existing literature. The research process begins with the formulation of a hypothesis integrated with previous studies, continues with the development of a methodology consistent with theoretical and empirical precedents, and concludes with the interpretation of findings within the context of current knowledge. Therefore, mastery of the literature and the ability to engage with it critically are essential components of producing academically rigorous and original work. Conducting a systematic and well-structured literature review is not merely a preparatory step in the research process but a critical factor that shapes the direction, relevance, and reliability of a study. The effective use of appropriate databases, search strategies, and reference management tools enables researchers to identify gaps, avoid redundancy, and position their work meaningfully within academic discourse. Conversely, an inadequate or superficial literature review may lead to misrepresentation of the findings, repetition of existing studies, misrepresentation of findings, and even unintended plagiarism or ethical concerns. This review article aims to provide a practical framework for conducting effective literature reviews and accessing reliable academic sources.

Key words: literature review; academic research; hypothesis development; scientific writing; ethical publishing

Bilimsel çalışmaların mevcut bilgilerin üzerine inşa edilmesi ve elde edilen bulguların literatürdeki güncel verilerle ilişkilendirilmesi, ortopedi ve travmatoloji alanı da dâhil olmak üzere tüm akademik disiplinlerde bilimsel üretimin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle, literatürü doğru, sistematik ve eleştirel bir şekilde taramak tüm araştırmacılar için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Ancak günümüzde bu süreç giderek daha karmaşık bir hâl almıştır.^[1] Ortopedi ve travmatoloji

alanındaki bilgi üretimi, hem hızla artmakta hem de alt uzmanlık alanlarına bölünerek daha da parçalı bir yapıya bürünmektedir. Bu durum, güncel literatürü takip etmeyi, alana özgü bilimsel gelişmeleri yakalamayı ve mevcut kanıtları bütüncül biçimde değerlendirmeyi zorlaştırmaktadır.

Bu bağlamda, literatür taraması bir araştırma yöntemi olarak her zamankinden daha fazla önem kazanmıştır. Literatür taraması, önceki araştırmaları sistematik

İletişim / Contact: Op. Dr. Oğuzhan Pekince • **E-posta / E-mail:** oguzhanpekince@hotmail.com

ORCID ID: Oğuzhan Pekince, 0000-0002-3988-9818 • Emrah Cevat Ercan, 0000-0001-8263-7547

Geliş / Received: 25 Haziran 2025 • **Revizyon / Revised:** 1 Ağustos 2025 • **Kabul / Accepted:** 6 Ağustos 2025

biçimde derleyip sentezleyerek, araştırmacıya mevcut bilgi durumu hakkında kapsamlı bir perspektif sunar. Bu sayede araştırmacılar, literatürdeki boşlukları tespit edebilir, araştırma sorularını netleştirebilir ve çalışmalarına sağlam bir kuramsal zemin oluşturabilirler.^[2]

Literatür taraması, bir bilimsel çalışmanın yalnızca arka planda sadece atıf yapılan bir bölümü olmanın ötesinde, araştırmanın bilimsel bağlamını oluşturan temel bir bileşendir. Bu süreç, belirli bir alandaki mevcut bilgi düzeyini sistematik biçimde ortaya koyar, daha önce ortaya konmuş bilgileri derinleştirerek açıklığa kavuşturur, ele alınan problemin bilimsel ve uygulamalı sonuçlarını irdeler, kuramsal yaklaşımlarla pratik uygulamalar arasındaki ilişkiyi görünür kılar ve ilgili literatürdeki boşlukları belirleyerek çalışmayı alanın güncel araştırma gündemine entegre eder.^[3-5]

Bununla birlikte, literatür taraması yazımı, araştırmacının yalnızca veri toplama süreci değil, aynı zamanda bilişsel gelişimini de destekleyen analitik bir faaliyettir. Bu süreç sayesinde araştırmacılar çalıştıkları konunun kavramsal yapısını daha iyi anlayarak, farklı çalışmalar arasında eleştirel bağlar kurma ve bilgiyi sentezleme becerilerini akademik olgunlukla geliştirme fırsatı bulurlar.^[6]

LİTERATÜR TARAMA YÖNTEMLERİ

Anahtar Kelime Kullanımı

Literatür tarama sürecinde makale veya yazar adı ile literatür taramak mümkün ve pratik olmamaktadır. Burada etkili anahtar kelime kullanımı kritik bir öneme sahiptir.^[7] Araştırma konusunun daraltılmış bir çember içinde kalmasında uygun anahtar kelimelerin belirlenmesi ve listelenmesi emek, zaman tasarrufu konusunda oldukça yardımcı olmaktadır.^[8] Anahtar kelimeler (*key words*), çalışılan ortopedi ve travmatoloji alanı konu başlığını en iyi şekilde tanımlayan kelimeler, kelime grupları ya da kısa ifadelerden oluşmaktadır. Örneğin; ön çapraz bağ yaralanması, total kalça protezi, osteoporoz, çocukluk çağı skolyozu gibi terimler, ilgili literatüre ulaşmada yol gösterici olur. Araştırmacıların ele aldığı problem ve çalışmanın amacı, uygun anahtar kelimelerin belirlenmesinde temel teşkil etmektedir. Böylelikle literatür taramasında yüksek doğrulukta ve kapsamlı sonuçlara ulaşmak mümkün hâle gelmektedir.

Anahtar kelimelerin belirlenmesinde araştırmacılara rehberlik eden çeşitli kaynaklar bulunmaktadır. Bu kaynakların başında, tıbbi literatürde sıklıkla başvurulan *Medical Subject Headings* (MeSH) gelmektedir. MeSH, bilimsel çalışmaların konu başlıklarına göre sınıflandırılmasını sağlayarak, araştırmacının doğru ve kapsamlı anahtar kelimelere ulaşmasına yardımcı olmaktadır.^[8,9] Özellikle ortopedi ve travmatoloji gibi geniş ve alt dallara

ayrılmış bir disiplinde, MeSH arayüzünde yer alan “+” simgesi ile gösterilen alt başlıklar, ilgili konuya ait daha spesifik terimlerin seçilmesini kolaylaştırır. Bu da literatür taramasının derinliği ve doğruluğu açısından önemli avantajlar sağlar. Araştırmacının MeSH terimlerine uygun anahtar kelimeler seçmemesi durumunda, yapılan tarama sonucunda literatürdeki önemli ve yüksek kanıt düzeyine sahip çalışmalara ulaşmak zorlaşabilmektedir. Bu durum, özellikle güncel ve kaliteli kaynaklara erişim açısından kısıtlayıcı olabilir ve literatür çalışmasının kapsamını daraltabilir.^[9] Bu nedenle, literatür taramasında MeSH gibi yapılandırılmış anahtar kelime sistemlerinin etkin biçimde kullanılması önerilmektedir.

Anahtar Kelime Kullanımında Boolean Operatörleri

Etkin bir literatür taraması yapmanın temel adımlarından biri, doğru anahtar kelimelerin seçilmesinin yanı sıra bu kelimeler arasında mantıksal ilişkiler kurmaktır. Bu ilişkiler, Boolean operatörleri olarak adlandırılan ve arama motorlarının ya da veri tabanlarının sorgu sonuçlarını yapılandırmak için kullandığı sözcüklerle sağlanır. En yaygın üç Boolean operatörü AND, OR ve NOT şeklindedir (Şekil 1).

Boolean operatörleri büyük harflerle yazılmalı ve gerektiğinde parantez veya tırnak işaretleriyle birlikte kullanılarak arama yapısının doğruluğu sağlanmalıdır. Örneğin: “(rotator cuff OR shoulder impingement) AND rehabilitation”. Bu operatörlerin bilinçli ve sistematik kullanımı, hem gereksiz veri yükünü azaltır hem de çalışmaya özgü literatürün daha kısa sürede erişilmesine olanak tanır. Özellikle sistematik derlemeler veya kapsamlı literatür analizleri yapılırken, Boolean mantığı kullanılarak oluşturulmuş gelişmiş arama stratejileri, kaynak seçimini daha nesnel ve izlenebilir kılmaktadır.^[10]

Akademik Literatür Taramasında PICO Yöntemi

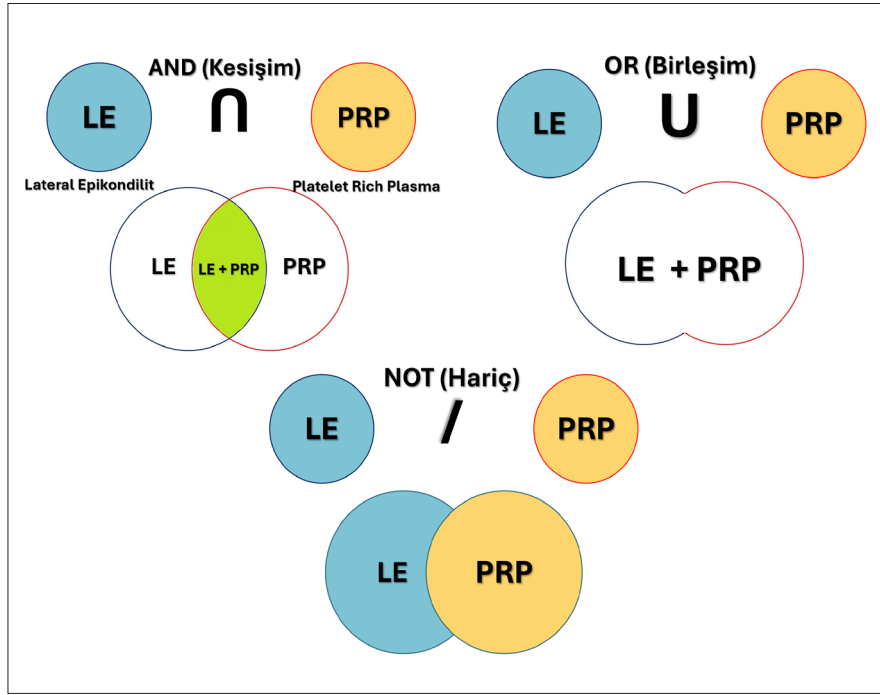
Literatür taramasında kullanılan bir diğer yapılandırılmış yöntem ise PICO yöntemidir. PICO, özellikle klinik araştırma sorularını belirlemek ve veri tabanı aramalarını daha sistematik hâle getirmek için geliştirilmiş bir çerçevedir. PICO, araştırma sorusunun dört temel bileşenini tanımlar:

P (*Population/Problem*): Hedeflenen hasta grubu veya araştırma konusu,

I (*Intervention*): Uygulanan girişim veya tedavi yöntemi,

C (*Comparison*): Karşılaştırılan alternatif tedavi, girişim veya kontrol grubu,

O (*Outcome*): Ölçülen klinik, fonksiyonel veya davranışsal sonuçlar.

Şekil 1. Boolean operatörleri ve kullanımı sonrası ulaşılan literatürlerin gösterimi.

AND: İki veya daha fazla terimin kesişimini arar. Her iki terimi de içeren kaynakları getirir. Örneğin: “ACL reconstruction AND graft choice”. Bu arama, yalnızca her iki terimi birden içeren çalışmaların listeleri, dolayısıyla daha dar ve özgül sonuçlar sağlar.

OR: Terimlerden herhangi birini içeren kaynakları getirir. Eş anlamlılar veya benzer kavramlar için kullanılır. Örneğin: “arthroplasty OR joint replacement”. Bu arama, her iki terimi de içeren veya yalnızca birini içeren daha geniş bir literatür sunar.

NOT: Belirtilen ikinci terimi içeren kayıtları hariç tutar. Örneğin: “meniscus injury NOT pediatric”. Bu sorgu, çocuk hastalarla ilgili çalışmaları dışarda bırakır ve sadece erişkin popülasyona odaklı sonuçlar verir.

Bu yapı hem araştırma sorusunun netleştirilmesine hem de anahtar kelime seçiminde yol gösterici bir rehber olarak kullanılmasına olanak tanır. Özellikle sistematik derlemelerde, PICO yaklaşımı dâhil etme ve dışlama kriterlerinin belirlenmesini kolaylaştırır ve arama stratejilerinin şeffaf, tekrar edilebilir biçimde yapılandırılmasını sağlar.

Örnek bir PICO sorusu: “In athletes with ACL rupture (P), does reconstruction with hamstring tendon autograft (I), compared to patellar tendon autograft (C), result in better functional outcomes (O)?”

Bu yapıya göre geliştirilen arama stratejileri, PubMed, Cochrane, Embase gibi veri tabanlarında filtreleme ve analiz sürecini kolaylaştırır.^[11]

Alternatif Yapılandırma Modelleri: SPIDER, SPICE ve PECO

PICO modeli yaygın olarak kullanılsa da, özellikle nitel araştırmalar veya halk sağlığı gibi farklı disiplinlerde alternatif yapılandırma modelleri de kullanılmaktadır. Bunlar arasında SPIDER, SPICE ve PECO öne çıkar.

SPIDER (Sample, phenomenon of interest, design, evaluation, research type)

S (Sample): Katılımcılar, örneklem grubu,

PI (Phenomenon of interest): İncelenen durum veya olgu,

D (Design): Araştırma tasarımı (örneğin; nitel görüşme, odak grup),

E (Evaluation): Değerlendirme yöntemi (olgulara dair algılar, deneyimler),

R (Research type): Nitel, nicel veya karma yöntem.

SPIDER modeli, özellikle nitel araştırmaların literatür taramasında kullanılır ve deneyim, tutum gibi öznel çıktılara odaklanır.

SPICE (Setting, perspective, intervention, comparison, evaluation)

S (Setting): Araştırmanın geçtiği ortam (örneğin; hastane, toplum),

P (Perspective): Katılımcı bakış açısı (örneğin; hasta, sağlık çalışanı),

I (*Intervention*): Müdahale,

C (*Comparison*): Karşılaştırma grubu veya alternatif uygulama,

E (*Evaluation*): Beklenen sonuç veya etki.

SPICE modeli, özellikle sağlık hizmeti araştırmaları ve hizmet sunumunu değerlendiren çalışmalarda tercih edilmektedir.

PECO (*Population, exposure, comparison, outcome*),

P (*Population*): Hedef popülasyon,

E (*Exposure*): Maruziyet (örneğin; çevresel faktör, risk unsuru),

C (*Comparison*): Karşılaştırma grubu,

O (*Outcome*): Ölçülen sonuç.

PECO modeli, özellikle gözlemsel çalışmalar ve epidemiyolojik araştırmalar için uygundur. Risk faktörlerinin veya çevresel etkilerin değerlendirilmesinde kullanılır.

Boolean operatörleri ve bu yapılandırma modelleri, literatür taramasında hem stratejik hem de sistematik yaklaşım geliştirmek için önemli araçlardır. Araştırmacının türüne ve amacına göre uygun modeli seçmek, bilgiye erişimi hızlandırmakta ve çalışmanın akademik niteliğini güçlendirmektedir.^[12]

VERİ TABANLARI

Bilimsel bilgiye erişim, çağdaş araştırmaların temel yapı taşlarından biridir. Günümüzde akademik veri tabanları, araştırmacılara disiplinler arası bilgiye ulaşma imkânı sunan en güvenilir dijital kaynaklar arasında yer almaktadır. Bu veri tabanları; hakemli dergilerde yayımlanmış makaleler, akademik kitaplar, tezler, konferans bildirileri ve raporlar gibi çeşitli kaynak türlerini içermektedir.

Akademik bilgilere erişim, temelde iki farklı yöntemle sağlanmaktadır:

Açık erişim (*open access*): Açık erişimli kaynaklar, kullanıcıların herhangi bir ücret ödemedi, telif engeli olmaksızın tam metin akademik içeriklere ulaşmasını mümkün kılar. Bu erişim modeli, bilginin demokratikleşmesini ve küresel ölçekte yayılmasını teşvik eder.

Kurum aboneliği ile erişim: Birçok üniversite ve araştırma kurumu, lisans anlaşmaları yoluyla akademik veri tabanlarına erişim sağlar. Bu tür abonelikler sayesinde kullanıcılar, yalnızca özet değil, aynı zamanda tam metin akademik içeriklere de ulaşabilirler. Bu erişim türü, genellikle yüksek etki faktörlü ve prestijli yayınları içeren dergileri kapsamaktadır.

Başlıca Akademik Veri Tabanları

Akademik çalışmalarda kullanılan başlıca veri tabanları, farklı bilimsel alanlara hitap eden ve dünya genelinde kabul görmüş platformlardır. Bu veri tabanlarının her biri, belirli alanlara özgü literatürü sistematik biçimde taramaya olanak sağlamaktadır.

Google scholar

Google scholar, çeşitli akademik kaynakları indeksleyen ve geniş kapsamlı arama imkânı sunan ücretsiz bir arama motorudur. Makaleler, tezler, kitaplar ve konferans bildirileri gibi birçok farklı kaynak türüne erişim imkânı tanır. Ancak platformda yer alan bazı içeriklerin bilimsel geçerliliği tartışmalı olabileceğinden, kullanıcıların kaynakların niteliğini dikkatle değerlendirmesi gerekmektedir.

Web of science

Clarivate Analytics tarafından sunulan Web of Science (WoS), özellikle sosyal ve fen bilimlerinde yüksek etki faktörüne sahip dergileri kapsayan saygın bir bibliyografik veri tabanıdır. Atıf analizleri, yazar performans değerlendirmeleri ve akademik trend takibi gibi olanaklar sunarak bilimsel etkinliğin ölçülmesine katkı sağlar.

Scopus

Elsevier tarafından geliştirilen Scopus, multidisipliner yapıyla dikkat çeken ve bibliyometrik analizler için sıklıkla kullanılan bir veri tabanıdır. Bilimsel yayınlara ek olarak, atıf ilişkileri, h-indeks ölçümleri ve kurum bazlı performans analizleri gibi işlevsel araçlar içerir.

PubMed

Ulusal Tıp Kütüphanesi (*National Library of Medicine - NLM*) tarafından sağlanan PubMed, özellikle tıp ve sağlık bilimleri alanındaki araştırmacılar için vazgeçilmez bir kaynaktır. İçeriğinde MEDLINE veri tabanını da barındıran PubMed, hakemli biyomedikal yayınlara hızlı ve güvenilir erişim sunar.^[12]

Education resources information center (ERIC)

Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren ERIC, eğitim bilimleri alanına özgü akademik ve uygulamalı kaynakların yer aldığı bir veri tabanıdır. Eğitim politikaları, öğretim yöntemleri, öğrenme teorileri ve müfredat geliştirme gibi konulara dair geniş bir içerik yelpazesi sunar.

Ulusal akademik ağ ve bilgi merkezi (ULAKBİM)

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) bünyesinde faaliyet gösteren ULAKBİM, Türkiye merkezli akademik yayınlara erişim sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Özellikle Türkçe literatür taramaları için zengin bir kaynak sunan ULAKBİM, ulusal açık erişim politikalarının yaygınlaştırılmasına da katkı sağlamaktadır.

YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ LİTERATÜR TARAMASI: ETKİN ARAÇLAR VE UYGULAMA ALANLARI

Literatür taraması, bilimsel araştırma sürecinin temel taşlarından birini oluşturmaktadır. Bu süreç, araştırma konusuna ilişkin mevcut bilgi birikiminin sistematik bir şekilde incelenmesini ve değerlendirilmesini amaçlar. Ancak literatürün giderek artan hacmi, araştırmacılar açısından zaman yönetimi, erişilebilirlik ve içerik analizi gibi çeşitli zorluklar doğurmaktadır. Bu noktada, yapay zekâ (YZ) tabanlı araçlar, literatür taramasını daha verimli, kapsamlı ve analitik bir biçimde gerçekleştirme imkânı sunmaktadır.

Aşağıda, literatür taraması sürecinde etkin biçimde kullanılacak bazı YZ destekli araçlar ve bunların sunduğu temel işlevler özetlenmektedir:

Semantic Scholar

Allen Institute for AI tarafından geliştirilen Semantic Scholar, 200 milyondan fazla akademik yayını kapsayan geniş bir veri tabanına sahiptir. Makine öğrenimi ve doğal dil işleme teknikleri sayesinde kullanıcıya:

- Makale özetleri ve temel bulgulara hızlı erişim,
- Konuya ilişkin önerilen çalışmalara yönlendirme,
- Atıf ağlarının görselleştirilmesi yoluyla akademik etki analizleri sunmaktadır.

Scite

Scite, literatür taramasında atıf analizine yenilikçi bir yaklaşım getiren akıllı atıflar (*smart citations*) sistemi ile öne çıkmaktadır. Bu sistem sayesinde bir çalışmanın aldığı atıfların destekleyici, karşıt veya nötr nitelikte olup olmadığı analiz edilebilmekte, böylece araştırmacılar literatürdeki bilimsel tartışmaları ve eğilimleri daha sağlıklı değerlendirebilmektedir.

Elicit

Elicit, özellikle araştırma sorusu temelli incelemelerde etkinlik gösteren bir araçtır. 125 milyondan fazla akademik yayına erişim sağlayarak:

- Sorgu temelli makale özetleri sunar,
- Anahtar bulguları tablo biçiminde yapılandırır,
- Ortak temalar ve kavramlar arasındaki bağlantıları ortaya çıkarır.

Bu özellikleriyle özellikle deneysel ve ampirik çalışmalarda literatür haritalamasını kolaylaştırır.

Connected Papers

Connected Papers, literatür içerisindeki ilişkisel yapıları görsel bir ağ biçiminde sunar. Belirli bir çalışmaya yakın veya temel nitelikteki yayınları bağlantılı bir yapı ile modelleyerek, araştırmacılara:

- Literatürdeki ana yönelimleri,
- Kavramsal kümelenmeleri,
- Mevcut bilgi boşluklarını keşfetme olanağı sağlar.

Litmaps

Litmaps, literatür evrimini ve araştırma alanındaki gelişmeleri zamansal olarak takip etmeye olanak tanıyan bir haritalama aracıdır. Araştırmacılara:

- Literatürün tarihsel gelişimini izleme,
- Yeni ilişkiler ve temalar keşfetme,
- Literatür tarama sürecini daha stratejik biçimde yapılandırma olanağı sunar.

Research Rabbit

Research Rabbit, makaleler arası ilişkileri görsel bir ağ hâlinde sunarak araştırmacıların literatür içerisindeki bağlantıları ve potansiyel araştırma boşluklarını tespit etmelerini sağlar. Özellikle yeni bir çalışma alanına giriş yapan araştırmacılar için yönlendirici bir araç niteliğindedir.

SciSpace

SciSpace, doğal dil işleme tekniklerini kullanarak araştırma sorularına dayalı içerik analizi gerçekleştiren bir platformdur. Bu araç:

- İlgili makalelerin özetlerini sunar,
- Anahtar bulguları ve kullanılan yöntemleri vurgular,
- Araştırmacıların makalelerle etkileşim kurmasına olanak tanıyan “makaleyle sohbet” özelliğiyle öne çıkar.

KAYNAKÇA TARAMASI YÖNTEMİ

Literatür taramasında başvuru olan tamamlayıcı yöntemlerden biri de, tam metnine erişilen makalelerin kaynakçalarının incelenmesidir. Bu yöntemle, incelenen çalışmanın referans listesindeki kaynaklar değerlendirilerek, konuya ilişkin daha önce yapılmış çalışmalara ulaşmak mümkün olur. Özellikle sistematik derleme ve literatür analizi çalışmalarında, bu yaklaşım mevcut literatürü genişletmek ve önemli ancak anahtar kelime aramalarıyla ulaşılamayan kaynakları tespit etmek açısından oldukça etkilidir. Bu yöntem, literatürde gözden kaçan klasik çalışmaların yeniden gün yüzüne çıkarılmasına da katkı sağlar.

KAYNAKÇANIN DOĞRU KULLANIMI

Literatür taraması kadar, kullanılan kaynaklara doğru şekilde atıf yapmak da akademik yazımın temel bileşenlerinden biridir. Atıf hem fikri mülkiyet haklarına saygıyı hem de çalışmanın şeffaflığını ve izlenebilirliğini sağlar. Doğru ve tutarlı atıf uygulamaları; araştırmanın bilimsel geçerliliğini destekler, bilgi bütünlüğünü güçlendirir ve okuyucunun orijinal kaynaklara ulaşmasını kolaylaştırır. Ayrıca akademik etik ilkelerine uyumun bir göstergesi olup çalışmaların güvenilirliğini artırır.^[13-15]

SONUÇ

Bilimsel araştırma, literatüre hâkimiyet ve eleştirel değerlendirme üzerine kuruludur; etkili bir literatür taraması, araştırmanın yönünü ve güvenilirliğini belirlerken, yüzeysel taramalar ciddi sorunlara yol açabilir. Yapay zekâ destekli literatür tarama araçları, klasik yöntemlerle gerçekleştirilen literatür incelemelerine kıyasla önemli avantajlar sağlamaktadır. Bu araçlar, yalnızca zamandan tasarruf sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda bilgiye erişim, içerik analizi ve ilişkisel kavramsallaştırma gibi araştırma sürecinin temel bileşenlerini daha etkin hâle getirmektedir. Araştırmacılar, çalışma alanlarının özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun araçları seçerek, bilimsel üretkenliklerini artırabilir ve literatür tarama sürecini daha nitelikli bir düzeye taşıyabilirler.

KAYNAKLAR

1. Baumeister RF, Leary MR. Writing narrative literature reviews. *Rev Gen Psychol* 1997;1(3):311-20. [Crossref](#)
2. Snyder H. Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *J Bus Res* 2019;104:333-9. [Crossref](#)
3. Hart C. The Literature review in research. *Doing a literature review: Releasing the social science research imagination*. 1998;1-25.
4. Kumar R. *Research methodology: A step-by-step guide for beginners*. 2018.
5. Rowley J, Slack F. Conducting a literature review. *Manag Res News* 2004;27(6):31-9. [Crossref](#)
6. Leite DF, Padilha MAS, Cecatti JG. Approaching literature review for academic purposes: The Literature Review Checklist. *Clinics* 2019;74:e1403. [Crossref](#)
7. Köroğlu SA. Literatür taraması üzerine notlar ve bir tarama tekniği. *GiDB Dergi* 2015;(01):61-9.
8. Nahcivan N. Hemşirelikte süreç, uygulama, ve kritik. Araştırma konusu belirleme & literatür tarama ve inceleme. (Editörler: Erdoğan, S. ve ark). 3. basım, 2017.
9. Pehlivan, AT Bilimsel araştırma yöntemleri ve araştırma etiği, Literatür nasıl taranır? (Editörler: Kırbaş, D., Çevik, E.), 2. Basım, 2017.
10. Çakmakkaya ÖS. Bilimsel kanıta ulaşmak: Biyomedikal veri tabanları ile ilgili derleme. *Yükseköğretim Dergisi* 2012;2(2):104-8. [Crossref](#)
11. Eriksen MB, Frandsen TF. The impact of patient, intervention, comparison, outcome (PICO) as a search strategy tool on literature search quality: A systematic review. *J Med Libr Assoc* 2018;106(4):420. [Crossref](#)
12. Methley AM, Campbell S, Chew-Graham C, McNally R, Cheraghi-Sohi S. PICO, PICOS and SPIDER: A comparison study of specificity and sensitivity in three search tools for qualitative systematic reviews. *BMC Health Serv Res* 2014;14(1):1-10. [Crossref](#)
13. Ossom Williamson P, Minter CIJ. Exploring PubMed as a reliable resource for scholarly communications services. *J Med Libr Assoc* 2019;107(1):16-29 [Crossref](#)
14. Santini A. The importance of referencing. *J Crit Care Med* 2018;4(1):3. [Crossref](#)
15. Borg E. Citation practices in academic writing. *Patterns and perspectives: Insights into EAP writing practice*. 2000:26-42.